

DISKRIMINACE HIV POZITIVNÍCH OSOB

**ROK 2017 V OBLASTI BOJE PROTI DISKRIMINACI Z
POHLEDU VEŘEJNÉ OCHRÁNKYNĚ PRÁV A
NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ**

14. BŘEZEN 2018

KDE OCHRÁNKYNĚ POMÁHÁ?

ombudsman
veřejný ochránce práv

Ochrana osob před jednáním úřadů

- Je-li jednání úřadů v rozporu s právem, je vadné, nesprávné, případně orgány zůstávají nečinné

Dohled nad dodržováním práv osob omezených na svobodě

- Systematické preventivní návštěvy zařízení, kde jsou osoby drženy na základě rozhodnutí státního orgánu (př. soudu – věznice) nebo z důvodu závislosti na poskytované péči (dětské domovy, nemocnice, domovy pro seniory)

Dohled nad vyhošťováním

- Sleduje zacházení s cizinci při zajištění a v průběhu vyhoštění

Pomoc obětem diskriminace

- Poskytuje metodickou pomoc obětem diskriminace, provádí výzkumy na poli rovného zacházení, vydává doporučení a stanoviska k aktuálním problémům a zajišťuje výměnu informací s mezinárodními organizacemi

Ochrana práv osob se zdravotním postižením

- Systematicky zabývá problematikou práv OZP a jejich naplňováním (provádí výzkumy, vydává doporučení, navrhuje opatření směřující k ochraně osob se zdravotním postižením)

Pomoc občanům EU migrujícím za prací

- Pomoc lidem, kteří se setkali s nerovným zacházením z důvodu státní příslušnosti a jsou občany nebo rodinnými příslušníky občana Evropské unie – informace o jejich právech, metodické pomoci, komunikace s úřady a soukromými osobami, výzkumy

DISKRIMINACE... A PROČ JE TŘEBA PŘED NÍ CHRÁNIT

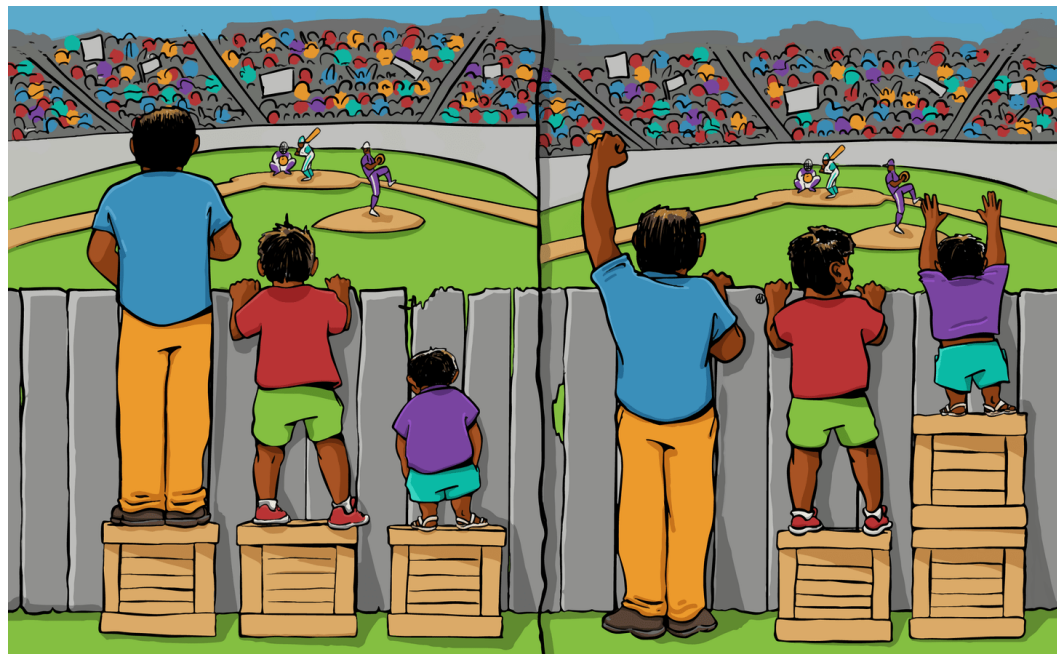
ombudsman
veřejný ochránce práv

Diskriminace je odlišné, právem zakázané zacházení s lidmi z **důvodů** uvedených v zákoně a ve vymezených, srovnatelných **situacích (oblastech života)**

Základem je existence předsudků, stigmatizace, jednání podle nich, snaha o formální rovnost

Smyslem antidiskriminačního práva je:

- zamezit zacházení s člověkem podle předsudečných stereotypů, na základě nezměnitelných vnějších znaků, které určují jeho příslušnost k určité skupině lidí podle vrozených skupinových charakteristik.
- Přiblížení se k materiální rovnosti a společenské kohezi

Formální vs. materiální rovnost

Rasa a etnický původ

Národnost

Pohlaví

Sexuální orientace

Věk

Zdravotní postižení

Náboženské vyznání a víra

Světobzor

INFEKCE HIV JAKO ZDRAVOTNÍ POSTIŽENÍ?

ombudsman
veřejný ochránce práv

Zdravotní postižení dle antidiskriminačního zákona je **tělesné, smyslové, mentální, duševní nebo jiné postižení, které brání nebo může bránit osobám v jejich právu na rovné zacházení v oblastech vymezených tímto zákonem**; přitom musí jít o **dlouhodobé zdravotní postižení**, které trvá nebo má podle poznatků lékařské vědy trvat alespoň jeden rok. (§ 5 odst. 6)

ALE CO INFEKCE HIV?

- **Zpráva VOP 157/2012/DIS**
  - překážkou může být i samotný předsudek (společenská překážka)
  - to, že HIV infekce v asymptomatické fázi nemusí sama o sobě zasahovat do běžného života (př. profesního) neznámá, že by HIV pozitivní osoba neměla být chráněná před nepříznivým zacházením, jehož základem je předsudek – projevy dosahují intenzity zdravotního postižení

”

Onemocnění virem HIV s sebou i v asymptomatické fázi nese mnohá omezení, a to především v oblasti rodinného či intimního života, ale také pracovního a při poskytování zdravotních služeb

“

**HIV POZITIVNÍM OSOBÁM POSKYTUJE ANTIDISKRIMINAČNÍ ZÁKON
OCHRANU PŘED DISKRIMINACÍ!**

OBLASTI ŽIVOTA v nichž je diskriminace zakázána

ombudsman
veřejný ochránce práv

Zaměstnání (přístup k zaměstnání, k podnikání, oblast pracovních a služebních poměrů včetně odměňování)

Členství a činnost v odborových organizacích, organizacích zaměstnavatelů, profesních komorách

Sociální zabezpečení, přiznání a poskytování sociálních výhod

Zdravotní péče

Vzdělání

Zboží a služby nabízené veřejnosti, včetně **bydlení**

Přímá diskriminace

Nepřímá diskriminace

Obtěžování

Sexuální obtěžování

Pronásledování

Pokyn a navádění k diskriminaci

JAK MŮŽE OBĚTI DISKRIMINACE POMOCI OCHRÁNKYNĚ?

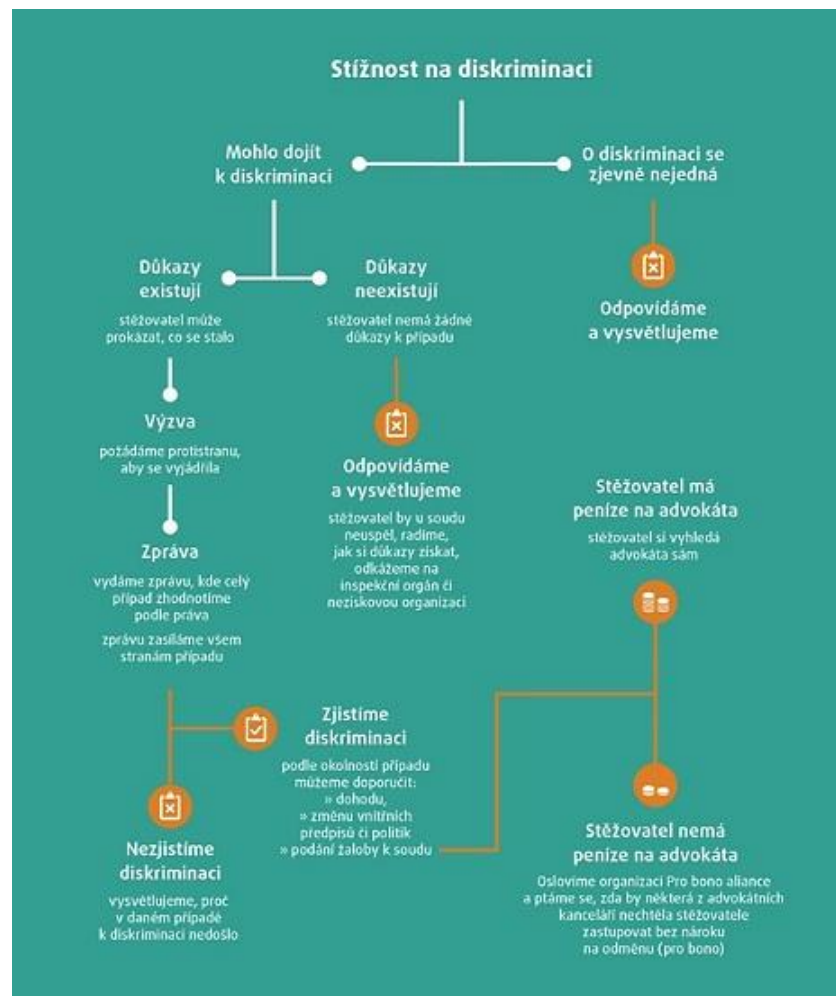
ombudsman
veřejný ochránce práv

Ochrana osob před jednáním úřadů

- V některých oblastech, kde je diskriminace zakázána, provádí kontrolu správní úřady (OIP, ČOI, ČŠI, krajské úřady ve zdravotnictví, aj.)
-> ochránkyně může **prošetřit, zda úřad při provádění kontroly nepochybil**

Pomoc obětem diskriminace

- Poskytuje zejména **metodickou pomoc** obětem diskriminace – tedy:
-> může **vyhodnotit**, zda se v konkrétním případě skutečně jedná o diskriminaci dle AntidZ
-> poradí, **jak má postupovat** (je-li to možné), **na koho se obrátit**, **jak podat návrh na zahájení řízení** z důvodu diskriminace

KDE A JAK DOCHÁZÍ K DISKRIMINACI HIV POZITIVNÍCH OSOB?

ZDRAVOTNÍ PÉČE

ODMÍTNUTÍ PŘIJETÍ DO PÉČE POSKYTOVATELEM

ombudsman
veřejný ochránce práv

Poskytovatel **může pacienta odmítnout, když:**

- By přijetím pacienta bylo překročeno únosné pracovní zatížení (nedostatečná kapacita)
- Vzdálenost od bydliště pacienta neumožňovala výkon návštěvní služby (pouze PL nebo PLDD)
- Poskytovatel nemá smlouvu se zdravotní pojišťovnou, u níž je pacient pojištěn

ŽÁDNÉ JINÉ DŮVODY! – jinak přestupek + je-li důvod diskriminační (i zdravotní postižení), porušení zákazu diskriminace

- Povinnost poskytovatele **vystavit písemnou zprávu, v níž je uveden důvod odmítnutí – jinak přestupek! – NA VYDÁNÍ PÍSEMNÉ ZPRÁVY VÝSLOVNĚ TRVAT!!!**

- Možnost podat **stížnost na postup poskytovatele při poskytování zdravotních služeb (§ 93 ZZS)**
  - stížnost se podává přímo poskytovateli
  - nesouhlasí-li pacient s jejím vyřízením -> stížnost správnímu orgánu, který poskytovateli udělil oprávnění k poskytování zdravotních služeb (typicky krajské úřady) – může přijmout opatření směřující k nápravě
  - v obou případech vyřízení standardně do 30 dnů
- Možnost se obrátit se na **Českou lékařskou (stomatologickou) komoru** – její disciplinární komise může přezkoumávat a sankcionovat jednání členů komory a správnost jejich odborného postupu
  - > týká se pouze lékařů!
- **Soudy** (podání žaloby), **krajské úřady** (podnět k zahájení řízení o přestupku)
- Jde-li o diskriminaci – i **veřejná ochránkyně práv**

DALŠÍ FORMY DISKRIMINACE V OBLASTI ZDRAVOTNÍ PÉČE?

ombudsman
veřejný ochránce práv

Případy **obtěžování** (§ 4 odst. 1 AntidZ)

”

Obtěžováním se rozumí nežádoucí chování, jehož záměrem nebo důsledkem je snížení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašujícího, nepřátelského, ponižujícího, pokořujícího nebo urážlivého prostředí

“

- Obtěžování je chování – není nutná vůle ani motivace, stěžejní je následek
- Obě stránky kumulativně
- Nutná určitá intenzita chování – opakovaně, po určitou dobu nebo jediný skutek, který dosahuje intenzity excesu (dle povahy situace)

+ diskriminace z jiných důvodů, které se dotkly HIV pozitivních osob (například státní příslušnost)

A NYNÍ K PŘÍPADOVÝM STUDIÍM...

Přečtěte si zadání a pokuste se odpovědět na otázky.

ombudsman
veřejný ochránce práv

Studie č. 1

„JSTE HIV POZITIVNÍ?
TO JE VÁŠ PROBLÉM...“

Studie č. 2

„CIZINCŮM LÉKY
POUZE NA KRATŠÍ
DOBU!“

Studie č. 3

„HIV POZITIVNÍ
PACIENTY U NÁS
NEOŠETŘUJEME!“

KDE A JAK DOCHÁZÍ K DISKRIMINACI HIV POZITIVNÍCH OSOB?

PRÁCE A ZAMĚŠTNÁNÍ

DISKRIMINACE V OBLASTI ZAMĚŠTNÁNÍ A HIV POZITIVNÍ OSOBY

ombudsman
veřejný ochránce práv

- **Zejména přímá diskriminace – typicky nepřijetí do zaměstnání/ ukončení zaměstnání z důvodu HIV positivity zaměstnance**
- **MÁ HIV V ASYMPTOMATICKÉ FÁZI VLIV NA ZDRAVOTNÍ ZPŮSOBILOST ZAMĚŠTNANCE? -**
medializovaný případ HIV pozitivního policisty, který řešila i ochránkyně – nadále probíhá soudní řízení
  - V konkrétním případě je problém na vyšší úrovni – příslušné služební předpisy mohou být v tomto smyslu v rozporu s ústavně garantovaným právem na rovné zacházení (není zde prostor pro důkladné posouzení, zda konkrétní zdravotní postižení skutečně brání výkonu služby)

”

Striktní omezení přístupu k určité profesi nebo jejího výkonu z důvodu zdravotního postižení bez objektivního a rozumného ospravedlnění představuje porušení zákazu diskriminace.

“

- Vstupní lékařskou prohlídku za účelem posouzení zdravotní způsobilosti osoby k práci je potřeba provést vždy (§ 59 ZSZS), v průběhu zaměstnání ve stanovených případech (§ 54)
- Možnost podat návrh na **přezkoumání pracovní lékařského posudku poskytovateli** do 10 dnů (§ 46 ZSZS)
  - pokud poskytovatel nevyhoví -> postoupí návrh se spisem **příslušnému správnímu orgánu** (zpravidla krajský úřad nebo Magistrát hl. m. Prahy)

- Možnost podat podnět k provedení kontroly na **Oblastní inspektorát práce**
  - inspekce práce kontroluje, zda zaměstnavatel dodržuje pracovněprávní předpisy (vč. zákazu diskriminace)
  - oprávněn uložit povinnost odstranit nedostatky, případně uložit zaměstnavateli pokutu
  - odstranění závadného stavu, nikoli individuální nároky (př. přiměřené zadostiučinění), ale může shromáždit důkazy!
- **Soudy** (podání žaloby) – lze takto vymáhat individuální nároky, i v případě, že jde o oběť diskriminace (§ 10 AntidZ)
  - lze doporučit vyhledání advokáta (právní poradenství)
  - k „vítězství“ je třeba důkazů (listiny, svědci)!
- **Mediace** – je-li zaměstnavatel ochoten k dohodě
- Případně **veřejná ochránkyně práv**

Podněty k diskusi:

- **Setkáváte se často se stížnostmi HIV pozitivních klientů na diskriminaci?** V jaké životní oblasti a v jakých formách?
- **Co poradíte klientům,** kteří namítají diskriminaci?
- **Řeší klienti své případy diskriminace** – tzn. snaží se záležitost vyřešit smírně a vysvětlit svou situaci, podají stížnost či podnět inspekčním či dozorovým orgánům, soudí se, pokouší se svůj případ medializovat? Kolik je přibližně případů (procentuálně), kdy se klienti dále brání, a kolik spíše nechá záležitost být?
- Máte pocit, že HIV pozitivní osoby jsou **dostatečně informované o svých právech?**
- Máte nějaké **další podněty**, kterými by se ombudsmanka mohla zabývat?

KDE TO VŠECHNO ZAČALO...?

PREVENCE HIV A OSVĚTA

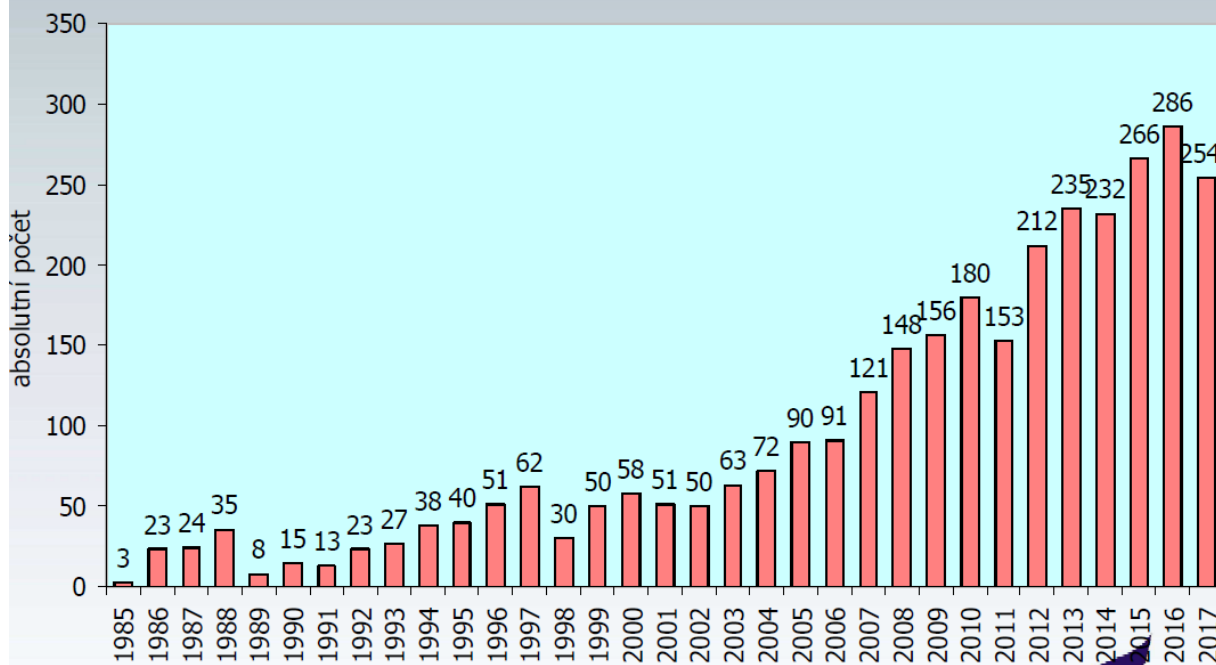
NOVÉ PŘÍPADY INFEKCE HIV V ČESKÉ REPUBLICĚ

V JEDNOTLIVÝCH LETECH

(občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem)

Absolutní údaje ke dni

31.12.2017

Zdroj: Tisková zpráva NRL: Trendy vývoje a výskyt HIV-AIDS v ČR v roce 2017, dostupní zde:

<http://www.szu.cz/tema/prevence/tiskova-zprava-nrl-pro-hiv-aids-trendy-vyvoje-a-vyskyt-hiv-1>

... A CO JE TŘEBA ZMĚNIT?

ombudsman
veřejný ochránce práv

- ochránkyně plánuje **setkání s hlavní hygieničkou**
- cílem setkání bude
  - informovat ji o případech, s nimiž se setkáváme
  - diskutovat o možnostech větší osvěty široké veřejnosti
  - informovanosti zdravotnických pracovníků o jejich povinnostech ve vztahu k HIV pozitivním osobám
- Máte pocit, že je **osvěta v oblasti HIV dostatečná?**
- Je podle Vašeho názoru veřejnost **dostatečně informovaná o prevenci HIV** a o tom, co je s HIV spojeno – jaké povinnosti, další rizika? Co by pomohlo k lepší informovanosti?
- Jaká by měla být **role státu v osvětě?** Co by stát (Ministerstvo zdravotnictví) měl udělat více? Je třeba více **finančních prostředků** v určitých oblastech?
- Jednali jste někdy/jednáte s Ministerstvem zdravotnictví, hlavní hygieničkou či Krajskými hygienickými stanicemi? Co jste s nimi řešili? Jaké jsou Vaše zkušenosti?

ombudsman
veřejný ochránce práv

**TO JE VŠE...
DĚKUJEME ZA POZORNOST!!**

**KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV
ÚDOLNÍ 39
602 00 BRNO
CZECH REPUBLIC**

WWW.OCHRANCE.CZ

WWW.ESO.OCHRANCE.CZ

[WWW.FACEBOOK.COM:
OMBUDSMAN](http://WWW.FACEBOOK.COM: OMBUDSMAN)

[WWW.TWITTER.COM/OCHRANCE
PRAV](http://WWW.TWITTER.COM/OCHRANCE PRAV)